

МАПА ПЕТРОВАРАДИНСКЕ ТВРЂАВЕ

Изузетно остварење фортификационог градитељства XVIII века, представља једно од најсложенијих, највећих и најбоље очуваних артиљеријских бастионих утврђења у Европи. Грађена је као оригинално дело аустријских војних инжењера, у складу са најсавременијим достигнућима европске, посебно француске фортификационог школе тог доба.

Изградња Петроварадинске тврђаве трајала је са прекидима од 1692. до 1780. године. Овај спомен комплекс, развијан је истовремено на три међусобно повезана висинска нивоа. Састоји се од Горње тврђаве (Obere Festung), Дворожног бастиона (Hornwerk) и Доње тврђаве (Wasserstadt), док два спољна утврђења уз реку, Мостобран (Bruckschanze) на левој обали Дунава и Острвско утврђење (Inselshanze) данас више не постоје.

НОВИ САД

ДУНАВ

ГОРЊА ТВРЂАВА

ДОЊА ТВРЂАВА

СРЕМСКА КАМЕНИЦА
НОВИ САД - Мост слободе
БЕОГРАД
РУМА

НОВИ САД
(Жежељев мост)

ТРАНЦАМЕНТ

ХОРНВЕРК

СТАРИ МАЈУР

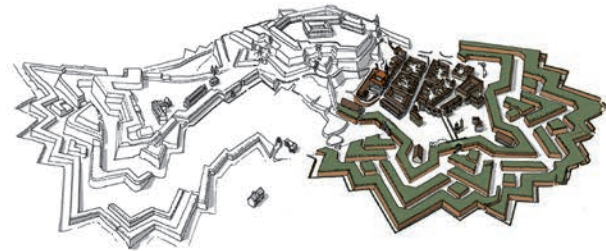
ВОДЕНИ ГРАД

СРЕМСКИ КАРЛОВЦИ
БЕОГРАД 22-1
РУМА

СРЕМСКИ КАРЛОВЦИ
БЕОГРАД 22-1
РУМА

ДОЊА ТВРЂАВА

Доња тврђава или Водени град (Wasserstadt), низијски је део Петроварадинске тврђаве. Током XVIII века, Доња тврђава се уобличије у војно-стамбени комплекс са бројним трговима, зградама, самостанима, али и масивним капијама и бастioniма који су имали одбрамбени карактер. Насељавањем племићког, официјерског, свештеничког и грађанског staleжа, наметнула се потреба да Доњи град буде уређен по принципима војно-барокне архитектуре.

На подручју Доњег града налазе се два веома значајна објекта верског карактера. Први је Римокатоличка жупна Црква Светог Јурја. Црква је изграђена између 1701. и 1734. од стране исусовачког реда, у барокном стилу. Затим, ту је Српска православна Црква Светог Апостола Павла, која је настала 1922. године за потребе војника православне вере, док је данашњи изглед добила након велике реконструкције, крајем XX века.

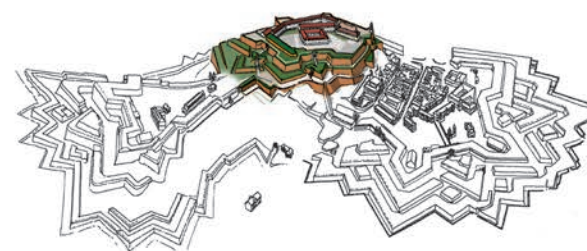
Један од најзначајнијих објеката на Петроварадинској тврђави, Београдска капија, налази се у Доњем граду, на путу према Сремским Карловцима и Београду. Изграђена је 1753. године у барокно-класицистичком стилу. Представља је најзначајнији објекат у одбрамбеном систему Доње тврђаве.

- 1 СТАРА РАТНА КОМАНДА
- 2 ВОЈНА БОЛНИЦА
- 2 ЗГРАДА КОМАНДАНТА ТВРЂАВЕ
- 2 НОВА РАТНА КОМАНДА, НЕКАДА ЦРКВА СВЕТОГ ФРАЊЕ
- 2 ВОЈНА БОЛНИЦА, НЕКАДА ФРАЊЕВАЧКИ САМОСТАН
- 2 ВЕЛИКА КАСАРНА
- 2 ИЗОЛОВАНИ ПАВИЉОН
- 3 АПОТЕКА
- 4 СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА СВЕТОГ АПОСТОЛА ПАВЛА
- 5 НОВА КАПИЈА
- 6 КАПИЈА ВОДЕНИХ ШАНЧЕВА
- 7 ВОДЕНИ ШАНЧЕВИ

- 8 КАСАРНА „ТВРЂАВА“, НЕКАДА ПАВИЉОН ИЊЖЕЊЕРСКИХ ОФИЦИРА
- 9 НЕКАДАШЊА ОФИЦИЈЕРСКА КАФАНА „КОД СЕДАМ ИЗБОРНИХ КНЕЖЕВА“
- 10 НЕКАДАШЊА КАСАРНА ЗА СМЕШТАЈ ФОРТИФИКАЦИЈСКИХ ГРАЂЕВИНСКИХ РАДНИКА
- 11 ЖУПНА ЦРКВА Св. ЈУРЈА (НЕКАДАШЊИ ЈЕЗУИТСКИ САМОСТАН И ЦРКВА Св. ЈУРЈА)
- 12 БАСТИОН Св. КАРЛА ИЛИ ПРОВИЈАНТСКИ БАСТИОН
- 13 ЗГРАДА ПЕКАРЕ ИЛИ ДОЊИ ПРОВИЈАНТСКИ МАГАЗИН
- 14 НЕКАДАШЊА БИСКУПСКА РЕЗИДЕНЦИЈА
- 15 ЦЕНТРАЛНИ ЗАТВОР СЛАВОНСКО-СРЕМСКЕ ГЕНЕРАЛНЕ КОМАНДЕ У КАЗАМАТИМА
- 16 БЕОГРАДСКА КАПИЈА
- 17 ОФИЦИЈЕРСКИ ПАВИЉОН
- 18 АРСЕНАЛ ДОЊЕ ТВРЂАВЕ
- 19 РОДНА КУЋА БАНА ЈОСИПА ЈЕЛАЧИЋА
- 20 ЗГРАДА ШАЈКАШКОГ БАТАЉОНА
- 21 ГЛАВНА МАЛТАРНИЦА
- 22 МАГИСТРАТ
- 23 БАРУТНИ МАГАЗИНИ

ГОРЊА ТВРЂАВА

Горња тврђава је проишлаго део Петроварадинске тврђаве, грађен од краја XVII и током XVIII века. Представља заокружени и утврђени комплекс бастiona, бедема, капија и касарни, сазидан на највишем нивоу Петроварадинске стене. Са свечаним салонима у Официјерском павиљону и утврђеним бедемом – кавалиром, представља елитни део Петроварадинске тврђаве.

На подручју Горње тврђаве налази се највећи број туристичких атракција, као што је Музеј зграда Новог Сада, где посетиоци могу видети неколико сталних поставки: „Нови Сад од XVIII до XX века“, „Петроварадинска тврђава у прошлости“ и „Велики ратни бунар“. Посредством водичке службе музеја, посетиоци могу обићи подземне војне галерије, односно четвороспратни комуникацијско-одбрамбени систем дужине преко 16 км, који представља јединствену атракцију Петроварадинске тврђаве.

Горњим градом доминира Торањ са сатом, који је поред свог изгледа занимљив и због тога што велика казалица показује сате, а мала минуте. Ова атракција позната је и под називом „Пијани сат“ јер током зиме и хладног времена касни, а током лета и топлог времена жури.

На Горњој тврђави налази се Свемирски музеј, који обухвата Планетаријум и простор клуба „Тунел“. Такође, ту је и Колонија уметника – Ликовни круг, неформално највећа колонија уметника на свету, јер већ више од седамдесет година окупља преко сто уметника. Као културно-историјска целина, уз наведене установе културе, подземне војне галерије, угоститељске објекте, зелене површине и Парадни плац, најатрактивнији је део Петроварадинске тврђаве.

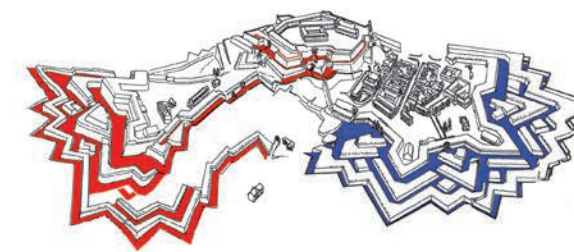
- 1 МУЗЕЈ ГРАДА НОВОГ САДА (АРСЕНАЛ, ТОПОВЊАЧА ИЛИ МАМУЛИНА КАСАРНА)
- 2 ПАРАДНИ ПЛАЦ
- 3 ОФИЦИЈЕРСКИ ПАВИЉОН
- 4 ТЕРАСА
- 5 ЈЕДНОСТАВНА КАСАРНА

- 6 ЛИКОВНИ КРУГ, КОЛОНИЈА УМЕТНИКА – ДУГА КАСАРНА
- 7 ПРОВИЈАНТСКИ МАГАЗИН И ПЕКАРА ГОРЊЕ ТВРЂАВЕ
- 8 ТОРАЊ СА САТОМ
- 9 СТЕПЕНИШТЕ ЗА ГОРЊУ ТВРЂАВУ
- 10 ГОРЊИ ЛУДВИГОВ БАСТИОН
- 11 ДОЊИ ЛУДВИГОВ БАСТИОН И ЛУДВИГОВА КАПИЈА
- 12 БАСТИОН Св. ЈОЗЕФА
- 13 ЛЕОПОЛДОВА КАПИЈА
- 14 КАПИЈА ЦАРА КАРЛА VI
- 15 ВЕЛИКИ РАТНИ БУНАР (УЛАЗ ИЗ МУЗЕЈА ГРАДА НОВОГ САДА)
- 16 БАСТИОН Св. ИНОЋЕНТИЈА
- 17 ДВОРСКА КАПИЈА
- 18 КАВАЛИР
- 19 БАСТИОН Св. ЛЕОПОЛДА
- 20 ЛЕОПОЛДОВ БАРУТНИ МАГАЗИН
- 21 БАСТИОН Св. МАРИЈЕ ТЕРЕЗИЈЕ
- 22 КОНТРАМИНСКИ СИСТЕМ ГОРЊЕ ТВРЂАВЕ (ПОДЗЕМНЕ ВОЈНЕ ГАЛЕРИЈЕ – УЛАЗНИЦЕ У МУЗЕЈУ ГРАДА НОВОГ САДА)
- 23 МОЛИНАРИЈЕВА КАПИЈА
- 24 РАСКРСНИЦА
- 25 СВЕМИРСКИ МУЗЕЈ
- 26 УСТАНОВА ЗА ИЗРАДУ ТАПИСЕРИЈА „АТЕЉЕ 61“

ШАНЧЕВИ И МИНСКА ПОЉА

Тврђавски шанчеви и минска поља

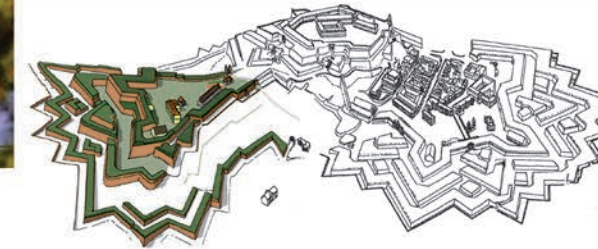
Водени шанчеви

Тврђавски шанчеви и минска поља Горња тврђава и Хорнверк, опасани су вишеслојним, сувоземним, оштроугаоним и пространим шанчевима, који се налазе између бастiona, равелина и контрагарда, који степенасто силазе према подножју, ширећи се до спољашњих траншеја око целе фортификације. Њихова функција у миру је маневарска, а у рату одбрамбена. Петроварадинска тврђава је поред Антверпена имала највећи мински систем на свету, укопан испод шанчева и пројектован да регулисаном експлозијама масовно уништава непријатељску војску.

Водени шанчеви

Настали су у првој половини XVIII века као истурена инсталација за заштиту Доње тврђаве, односно Воденог града. То је комплексан систем оштроугаоних масивних бедема и канала са бројним фортификационим објектима, који окружују Петроварадинску тврђаву према Дунаву и као вишеструки одбрамбени појас користио је ниво реке као природну препреку.

ХОРНВЕРК

Хорнверк је један од капиталних делова Петроварадинске тврђаве, који са Доњим и Горњим градом чини сложен одбрамбени систем утврда.

С обзиром на то да је највећа опасност јужним границама Хабзбуршке монархије претила са југа, од Османског царства, градитељи Петроварадинске тврђаве се почетком XVIII века одлучују на градњу овог великог истуреног комплекса, војног полигона у облику тестерастих маказа, односно двоструких рогова (*horn-roz; werk-delo*).

Хорнверк је опасан масивним бедемима и равелинима, а заштићен најдубљим сувоземним рововима на Петроварадинској тврђави, Царским шанцем и подземним војним галеријама са минским системом.

- 1 КОМУНИКАЦИОНА И КАМЕНИЧКА КАПИЈА
- 2 СПОМЕНИК РОДОЉУБИМА СТРЕЉАНИМ 1914. ГОДИНЕ
- 3 ЈЕДНОСПРАТНА КАСАРНА ИЛИ КАСАРНА ХОРНВЕРК
- 4 ИСПАДНА КАПИЈА ВЕЛИКОГ ШАНЦА ИЛИ КАПИЈА ХОРНВЕРК
- 5 РАВЕЛИН Св. КАТАРИНЕ
- 6 БАСТИОН Св. ЕЛИЗАБЕТЕ
- 7 БАСТИОН Св. КАРЛА
- 8 РАВЕЛИН Св. ЕУГЕНА

ИЗДАВАЧ

Туристичка организација Града Новог Сада

За издавача: Бранислав Кнежевић
Дизајн мапе: Графички студио Жижа
Аутор текста: мр Синиша Јокић, Завод за заштиту споменика културе Града Новог Сада; Даниел Борбаш.

Рецензент: Слободанка Бабић, Завод за заштиту споменика културе Града Новог Сада

Лектура и коректура: „Lingua“, Нови Сад

Фотографије: Архива ТОНС-а, Фрања Бездан, Александар Милутиновић

Припрема за штампу: „Graphic Solutions“

Штампа: Футура д.о.о. Нови Сад

Тираж: 1.000

ISBN 978-86-6146-122-4

Нови Сад, 2024.

Издавач не одговара за промене садржаја и информација.

CIP - Каталогизација у публикацији Библиотека Матице српске, Нови Сад
 725.182(497.113 Petrovaradin)(084.3)
 ISBN 978-86-6146-122-4
 COBISS.SR-ID 15648180

★ ТУРИСТИЧКЕ АТРАКЦИЈЕ

